Substitusjonsplikt

Dokumentnr.	GE-2.08-10 R
Type	Rutine
Kapittel	2.08 Verksted, lager og kjemikalier
Gjelder for	Alle kjemikalier og produkter med helse- eller miljøfarlige egenskaper som Gjerdalen kjøper inn og bruker
Revisjon / dato	Rev. 01 · Utkast
Utarbeidet av	HMS- og kvalitetsleder
Godkjent av	Daglig leder
Krav og grunnlag	ISO 14001 6.1.2; ISO 14001 8.1; ISO 45001 8.1.2; Produktkontrolloven § 3 a; Forskrift om utførelse av arbeid
Erstatter	SmartDok 0208-058 R

1. Formål og omfang

Rutinen skal sikre at Gjerdalen til enhver tid bruker egnede produkter som gir minst mulig skade på personer og ytre miljø.

Substitusjonsplikten betyr at bedriften skal erstatte helse- og miljøfarlige kjemikalier med mindre farlige alternativer når det kan skje uten urimelig kostnad eller ulempe. Hvert enkelt kjemikalie skal vurderes ut fra om det er mulig å erstatte det med et som er mindre skadelig.

2. Ansvar

Rolle	Ansvar
HMS- og kvalitetsleder	Har ansvaret for at substitusjonsvurderinger blir gjort, og følger dem opp ved den årlige gjennomgangen av stoffkartoteket.
Den som kjøper inn	Vurderer mindre farlige alternativer når nye produkter kjøpes inn.
Anleggsleder	Foreslår alternativer og prøver ut nye produkter i drift.

3. Arbeidsgang

3.1 Når substitusjon skal vurderes

- Før et nytt farlig produkt tas i bruk.
- Ved den årlige gjennomgangen av stoffkartoteket, se **GE-2.08-09 R** Stoffkartotek.
- Når risikovurderingen viser høy risiko, eller etter uønskede hendelser og helseplager.

Prioriter produkter som er merket kreftfremkallende, arvestoffskadelige, reproduksjonsskadelige, allergifremkallende eller miljøfarlige.

3.2 Slik gjør vi substitusjonsvurderingen

Gjør en helhetsvurdering av kjemikaliet ut fra den faktiske risikoen de ulike alternativene gir.

1. Skaff informasjon om det produktet vi bruker i dag (sikkerhetsdatabladet).
2. Finn ut om det finnes alternativer.
3. Vurder hvilken risiko alternativet gir. Hva kan skje hvis vi velger alternativet?
4. Sammenlign risikoen for produktene. Er noen av alternativene mer eller mindre farlige enn andre?
5. Vurder om det alternative produktet er et bedre valg. Egenskapene til det nye kjemikaliet må være godt nok dokumentert når det gjelder helse- og miljøfare før vi bytter.
6. Følg med på utviklingen, og vurder produktene mot hverandre med jevne mellomrom.

3.3 Når produktet skal byttes

Erstatt produktet hvis alternativet er mindre helse- og miljøfarlig, og disse egenskapene er omtrent like for de to produktene:

- kvalitet
- levetid
- vedlikehold
- kostnad

> **Merk:** Eksempler på mindre farlige alternativer er biologisk nedbrytbar hydraulikk- og kjedeolje på utstyr som arbeider nær vann, miljømerkede vaskemidler og løsemiddelfrie produkter. Maskinprodusentens krav til oljer og væsker skal alltid følges.

4. Kontroll, registrering og dokumentasjon

- Vurderingen dokumenteres på skjemaet «Substitusjonsvurdering av produkter» og lagres sammen med stoffkartoteket.
- Resultatet tas med i den årlige miljøkartleggingen, se **GE-2.10-01 R** Miljøkartlegging.

5. Referanser

- Lov om kontroll med produkter og forbrukertjenester (produktkontrolloven) § 3 a (substitusjonsplikt)
- Forskrift om utførelse av arbeid (arbeid med kjemikalier)
- **GE-1.04-01 R** Innkjøpsrutine
- **GE-2.08-09 R** Stoffkartotek
- **GE-2.10-01 R** Miljøkartlegging
- **GE-2.10-02 D** Miljøaspekter
- Substitusjonsvurdering av produkter (skjema)

Revisjonshistorikk

Rev.	Dato	Endring	Godkjent av
01	Utkast	Første utgave i GE-håndboka. Skrevet om fra SmartDok 0208-058 R.	Daglig leder